

Vári Attila
ZSUZSANNA ÉS A VÉNEK

Az ókori történelem írott forrásai többségükben határozatlan műfajú irodalmi alkotások. Hitelességükben olykor megközelítik Verne Gyula és May Károly fantáziadús, valódiságot nélkülöző történeteit. Ezennel csatlakoznék az ókori forrásművekhez, hátha ez történt valójában... Ki tudhatja?!

Babilon, az asszírok fővárosa olyan volt, mintha valaki az embert teremtő isten nagyszerűségét akarta volna igazolni a változatos-sággal, mert voltak az őslakó babiloni népesség mellet szénfeketé afrikai kőfaragók, északi pusztákról származó szőke fegyverkovácsok, mandulavágású szemű keleti takácsok, frissensültlepeny-színű, duzzadt ajkú indiai ékszerészek. Valamennyien a meghódított királyságokból elhurcolt rabszolgák és azok utódai voltak, de életük alig-alig különbözött Babilon őslakóinak mindennapjaitól.

Mindenik nemzetség szabadon gyakorolhatta vallását. Mintha nem is rabszolgák lettek volna, kereskedtek, beteget kezeltek, jogtudóként eligazítottak bárkit, ha peres ügye támadt, de voltak köztük földhöz, állathoz értők is, akiknek élete semmit sem változott azóta, hogy kényszerűségből elhagyták őseik földjét. Többségük belenyugodott a szolgaságba, de mindig akadtak, többnyire a zsidók között, olyan fiatalok, akik elég erősnek érezték magukat ahhoz, hogy elinduljanak szomjas sivatagokon át, portyázó rablótörzsek fosztogatásai ellenére is, visszaszerezni az Ígéret Földjét. A hazatérésről beszéltek egymás között, hogy majd egyszer, talán még életükben, újra fel fogják építeni a Templomot.

Nem éltek mindig így, ilyen szabadságban. A dolgok akkor változtak meg Babilonban, amikor az öreg király halála után az ifjú királynő, Szemirámisz lépett trónra, s az élet minden területén változást hozott.

Gyermeklányként került az udvarba, olyan kicsi volt még, hogy haja, amelyet születése óta növesztettek, éppen csak válláig ért, s napjait

játszadózva töltötte kiválasztott pajtásaival, mert a palota bölcsei túl fiatalnak tartották ahhoz a kis királynét, hogy bevezessék a ceremóniákba.

A király elnézte gyermekes csacsкасágait, s azt is, hogy a legváratlanabb pillanatokban mászott fel a trónhoz vezető lépcsőkön, hogy az uralkodó ölebe ülve aludjon, s nem egyszer intette csendre az idős király vendégeit, messzi országok fejedelmeit, külföldi követeket, mert nem akarta, hogy a beszéd felébressze a hirtelen álomba merülő kislányt.

Mindent megtehetett, amit csak akart. Befonhatta a férfi szakállát, felébreszthette az éjszaka közepén, hogy istenekről, a birodalom távoli tartományainak szokásairól, de leginkább az elefántokról, oroszánokról, majmokról faggassa.

A meséket és a virágokat szerette, amelyekkel beültetett minden lehetséges helyet. Még a palota főbejáratához vezető lépcsősor is valóságos szíromszőnyeg lett a keze nyomán, s a király úgy döntött, hogy megépítteti számára a színek és illatok paradicsomát, az ég földi mását. Birodalma legjobb építészeit hívta össze, s a műtavak műszigetei helyett, amelyet udvari főépítésze javasolt, azt a tervet fogadta el, amely csupa teraszokra épített függőkertekből, gyorsfolyású hegyi patakok kigyózó fonataiból állt volna, amelyek ellentmondva az áramlások természetének, néha alázubogva, de többnyire hegynek föl szállították volna kristálytisztá vizüket. Ligeterdőket és dzsungeleket, dús réteket és megmászhatatlan sziklafalakat tervezett, s mindenik teraszt benépesítette a látványnak megfelelő állatokkal.

Munkások ezrei sürgölődtek a hatalmas építkezésen, s mert a király ajándéknak, igazi meglepetésnek szánta, a kislányt teljes udvartartásával, még az építkezés megkezdése előtt, hosszú utazásra küldte, mondván, hogy ott, a déli tartományokban láthat majd olyan csodálatos madarakat, állatokat, amelyeket elképzelhetetlenségük miatt még mesékbe sem szóttek bele az emberek.

Valóságos úszó város volt az a lakó- és hadihajókból álló vízi karaván, amely a gyermek királynőt a végtelen tenger felé vitte. Napközben a partok ismeretlen városaival, más nyelvet beszélő embereivel ismerkedett, de éjszakáit a minden kényelemmel felszerelt hajóján töltötte, s így négyszer annyi idő alatt tették meg tengerhez vezető folyami útjukat, mint amennyire tapasztalt hajósai számítottak.

Udvarhölgyei közül csak Zsuzsannát, egy zsidó kereskedő egyetlen örökösét, a szintén gyereklányt vitte magával, aki a leggazdagabb judeai család lánya volt, s akinek apját Hilkijának hívták, s aki nemcsak végtelen gazdagságban élt, de szószólója is volt az elzárkózásnak, annak, hogy ne keverjék ősi szokásaikat más népek életvitelének átvételével. De a királyi parancs miatt, amelynek megtagadása főbenjáró bűn volt, kénytelen volt elengedni lányát a hosszú útra.

Zsuzsanna, a legjobb pajtása volt a leendő királynőnek, találékony volt, s olyan jó búvóhelyeket tudott a fedélközben, hogy a hajó személyzete hiába kereste őket. Csak akkor jöttek elő, ha az éhség miatt már kuncogni sem bírtak azon, hogy a tengerészek még az árboc csúcsán is keresték őket.

Egyik partraszállásuk alatt, amikor nyilazni, lovagolni tanultak, a kis királynő addig-addig gyötört egy búvárt, aki a hajók rendszeres szigetelését végezte, hogy az, engedélyt kérve a gyermekkirálynő udvarmesterétől, úszni, s szájában egy nádszállal, még merülni is megtanította a leendő uralkodónőt.

Zsuzsanna, korához képest nagyon okos volt. Írt és olvasott is anyanyelvén, s arról mesélt a kis királynőnek, hogy a déli tengerek bűvárai ugyanígy merülve hozzák felszínre azokat a kagylókat, amelyekben a koronát díszítő igazgyöngyök tenyésznek.

Gyakorolták tehát a mélymerülést, hogy majd igazgyöngyök ezreit hozhassák fel, bár mindketten rettegettek attól a haltól, amely szinte elefántméretre nő, szájában többsoros fogazatával még a fenyőgerendát is elroppantja, s amelynek kifőzött hófehér állkapcsa fenyegetően meredt rájuk a hajó nagytermének faláról.

Lovagoltak és úsztak, hajóról vízbe dobott tárgyakért buktak alá mindketten, amelyeket aztán gyöngyhalászt meghazudtoló ügyességgel hozott a felszínre a szájában a királylány.

Zsuzsanna a vadászatban volt jobb, mert hiába talált a királylány minden egyes nyila a céltábla közepébe, vadászni nem akart. Nézni szerette a kölykével szájában elinaló rókát, arany sakált, a folyó holtágán átúszó nyulakat, őzeket, halászó vidrákat, vizimadarakat, s talán nem is tudta, de az is lehet, hogy csak nem akarta tudni, hogy a sültekhez való hús is élő állatok maradványa.

Nem szerette a vért, s amikor tengeri utazása alatt meglátogatta birodalmuk legtávolabbi országát, láthatta, hogy az emberek ott

békében élnek az állatokkal, s hogy a tolvaj majmokat, de még a vízpartra merészkedő emberevő krokodilokat sem bántják.

Zsuzsanna biztos volt abban, hogy mindent jobban csinálna, mint Szemirámisz, de elég okos volt ahhoz, hogy mindig egy lépéssel mögötte járjon, s így nem ébresztett versengésük féltékenységet.

A kis királynő mindent akart látni.

Elefánt hátáról nézhette a békésen szundikáló tigriseket, csapatban vadászó oroszlánokat, s egy dzsungelben tett kirándulása végén orrszarvú anya lépett eléje borjával a füves pusztán. Az az állat, amit addig csak egy vázára festve láthatott. Megleste a repülőkutyákat s a színpompás madarakat, amelyekről azt mesélték az ott lakók, hogy drágaköveket esznek, attól olyan ragyogó a tollazatuk.

De mindenekelőtt az asszonyorsók kegyetlensége fogta meg. Rabszolgaként tartott feleségeket látott, akik örökkön szemlesütve jártak, akikhez még felnőtt fiaik sem voltak kegyesek. Özvegyeket látott, akik élve égtek el férjük holttestével a máglyán. Olyan kegyetlen dolgokat tapasztalt, amitől úgy érezte, hogy amikor majd uralkodni fog, változtatnia kell az asszonyok életén.

Már szinte útja végére érve, az égis éró hegyek országában találkozott azzal a királynővel, aki népével együtt a harcoló, mindig győztes, sokkarú istennőt imádkozta, s akinek országában mindenki egyenlő volt, még csupa nőkből álló hadserege is volt, s az útközben kamaszból nővé cseperedő Szemirámisz elhatározta, hogy ha országában nem is lesz lehetséges, de fővárosában mindenképpen polgárjogot ad az asszonyoknak, lányoknak.

Útja során találkozott Napot és Tüzet imádó népekkel, olyanokkal is, akik minden állatban valamelyik istenség megtestesülését látták. Olyanokkal, akik minden jelenséghez isteneket rendeltek, s olyanokkal is, akik hittek abban, hogy egyetlen Isten van a világon. És meg is tanulta becsülni az emberek hitét, s amit Zsuzsanna mondott, az emberi létről beszélgetve, ő is ugyanazt érezte: hit nélkül beszélő állat lenne az emberiség.

És Szemirámisz, aki az utazás alatt nemcsak felnőtt, de gondolkodó is lett, felismerte, hogy lehet számtalan istenségük a népeknek, de mindenik az ember földi jogait és kötelességeit határozza meg. Azt a magatartást, ahogy az embernek nemcsak istenéhez, de a többi emberhez is viszonyulnia kell. Megértette, hogy a rossz törvény nem

törvény, s bármely ítélet csak akkor fogadható el, ha lényege semmi más, mint az igazság kimondása, bár tapasztalhatta, hogy a következmény, a büntetés mértéke a népek hagyományai szerint változik, s végrehajtásuk sem hasonlítható össze. Voltak kegyetlen megtorlások és jóra vezető visszaszoktatások, mert a bűn mindenhol bűnnek számított, de az ítélet utáni bűnhődés változó, szokásfüggő volt.

Már újra fővárosa felé, fölfelé hajózott a nagy folyamon, amikor gyűjteni kezdte maga köré azokat a lányokat, akiket aztán birodalma legkeményebb testőreivé nevelt a hazafelé tartó úton.

Megtanulták, hogy kell bánni a fegyverekkel. Úsztak és lovagoltak, s megkövetelte, hogy a hajósok, de udvartartása nagyjai is kellő tisztelettel viseltessenek irántuk, hogy emberi lényként tiszteljék őket, s ne eljövendő ágyasként, népszaporító testként tekintsenek rájuk. A saját törvényei szerint összekovácsolt amazonhadsereggel érkezett haza, s biztosan tudta, amazonhadai segítségével is bízva, hogy nem lehet a továbbiakban úgy élni majd, ha ő lesz az uralkodó, mint amiről dajkája, idős szolgálói meséltek neki. Elborzadt a palotákban, városi házakban szokásos asszonyveréstől s az olykor véressé váló családi büntetési módokról hallva, mert Babilonban a férj büntetlenül ölhetette meg asszonyát, ha vétkesnek találta.

Megérkezése másnapján, amikor a beteg és nagyon öreg király már csak hordszékéből tudta megmutatni Szemirámisznak a függőkertek hihetetlen csodáját, már temetésre is készült az udvar.

És hiába szövetkeztek a király ágyasainak fiai, mert a lányokból álló, edzett és hűséges testőrség ellenében erőtlének voltak, s a trón utódlásáért kitört harcok elcsendesedése után a fiatal királynő bevezette, törvénybe iktatta mindazt, amit utazásának százhusz teliholdnyi ideje alatt jónak és hasznosnak látott, és amiről azt gondolta, hogy az a világ javulására, népei hasznára válhat.

Teljesnek érezte életét, csak Zsuzsanna hiányzott, akit hazaérkezésükkor már várt a születésekor kijelölt vőlegény, Joakim, s a király temetése után hónapokig tartó országos gyász végén férjhez is ment hozzá a zsidó közösség szertartása szerint.

Szemirámisz nem a látvány emlékeiből élt. Nagy utazása, s kislányból nővé válása idején úgy gyűjtötte a tapasztalatok párlatait, hogy szinte tévedhetetlen volt a dolgok megértésében. Ideje javát kitöltötték az uralkodással járó feladatok, de ha tehette, a függőkertek teraszait járta.

Ő, aki látta a végtelen tengert, a faóriásokat növelő dzsungleket, a látóhatáron túlnyújtózó termékeny alföldeket, s látta az égbolt kékjével versenyző, ékszerét díszítő lazúrkő szülőhelyét, az óriáshegyeket, amelyek jégfalai olyanok voltak, mint a föníciai kereskedők átlátszó üvegedényei, már nemcsak ez a rengeteg látvány határozta meg napjait s hosszú uralkodása évtizedeit. Csillagászokat, a számok titkos világát értő tudósokat, a fémek kinyerését ismerő mestereket, hajóácsokat és építészeket hozott magával tízéves utazásáról, de a legfőbb tanulsága annak a nagy utazásnak az volt, hogy meg kell hallgatnia az embereket, ha birodalmában rendet, békét akar.

Ahányszor csak tehetette, gyönyörködve járta be a függőkertek teraszait, ahol felnőtt pálmaligeteket talált, de voltak északi erdők is, egészen öreg bükköket és tölgyfákat hozatott a király, s a rengeteg virág mellett őzek, szarvasok csordái, madarak csapatai tették valóságossá a látványt, hogy aztán a lépcsőkön leereszkedve, délszaki növények oázisában pihenő elefántjaiban gyönyörködhesen.

Szemirámisz tudta, hogy nincs a világnak még egy ilyen csodálatos városa, s talán az öreg király azért küldte más tájak látására, hogy megérthesse ennek a fenséges látványnak az igazi üzenetét: a határtalan szerelmet, mely életkortól függetlenül is belakhatja az emberi lelkeket, nőkét, férfiakét egyaránt.

Megérkezése s a temetés hosszadalmas ceremóniája felbolydította a várost. Nem a halott királyt gyászolták, hanem az új királynőt ünnepelték, akinek útjáról, kísérői jóvoltából, máris hihetetlen történeteket regéltek, s akiről az a hír járta, hogy igazságos lesz, s nem tűri meg környezetében a talpnyalókat sem. Mint mondták, hatalmas vagyonát nem akarta tovább gyarapítani. Arra akarta fordítani, hogy minden gyermeket megtanítsanak az írás, számolás tudományára, mert nemcsak Zsuzsanna ismételte, hogy a tudás az igazi vagyon, de a bölcsek és tudósok is azt mondták neki, hogy akár kétszeres termést takaríthat be, több adót szedhet be az ország, ha tudásukkal élve, ésszerűbben kereskednek és gazdálkodnak majd, s műveltebbek lesznek az emberek.

Népe csendes ellenkezésével mit sem törődve főbírókká nevezte ki a Babilonhoz feltétlen hűséget mutató Sault és Absolont, a két zsidó törvénytudót, akik azt hirdették népüknek, hogy ennél boldogabban őseik földjén sem élhetnének, s akik nemcsak megbízhatóak voltak, de

igazságos ítéleteik miatt hírnevet, elismerést szereztek maguknak a birodalomban.

Elérkezett uralkodásának tizedik esztendeje. Az ünnepek egyikén, amelyek hetek óta folytak már, olyan csodát látott a nép, amilyenre nem volt példa a város történelmében: a testőrlányok nem harci tudásukkal, lovas mutatványaikkal kápráztatták el a nézőket.

Az emberek döbbszent csendben nézték a zene ritmusára hajlongó lányokat, mert soha nem láttak ahhoz hasonlót. Babilonban csak a harcosok szoktak táncolni, azt sem zenére, csupán a dobként használt pajzsok tompa ritmusát követve, harci mozdulatokkal jelezve, hogy mindenre elszántak. De az nem is volt igazi tánc. A lányok ismeretlen fúvós és vonós hangszerek csábos dallamára úgy mozogtak, olyan könnyedén, mintha repülnének, mintha nem is érné lábuk a földet.

Ez a látvány, s az a tény, hogy Szemirámisz főminisztere is egy asszony volt, s lányokból állt félelmetes hírű testőrsége, megteremtette magját annak, amit a királynő látni szeretett volna: az országot, ahol nem rabszolgaként bánnak az asszonyokkal.

A város, uralkodása éveiben, békés, gazdag és nyugodt életet élt, olyan hely volt, amelyről azt hihette mindenki, hogy évezredekig állnak majd falai, ahol majd biztonságban tudhatja magát mindenki.

Versenyeket rendezett lányoknak, ahol ügyességüket, tudásukat bizonyíthatták, s egyre többen kerültek fontos állásokba, olyanokba, amelyeneket hajdanában csak férfiak tölthettek be.

Divatba jöttek a vegyes táncok is, amelyeken párok keringtek-forogtak, s azt az ősidők óta fennálló rendet, hogy férjes asszony nem mutatkozhat az utcán, csak idősebb rokon kíséretében, kezdték elfelejteni a fiatal babiloni házások.

Valósággal versengtek a városrészek más és más országokból származó lakói, hogy minél szebb, minél tökéletesebb tánccal, minél különlegesebb hangszerek zenéjével léphessenek fel a függőkertek színpadain. Egy ilyen alkalommal tűnhetett volna fel a nagyközönség előtt, a királynő kérésére, keleti ritmusú táncával Zsuzsanna, de sem apja, sem férje nem szerették a babiloni királynő által bevezetett újmódot, a női egyenjogúságot.

Azt a táncot Napkelet asszonyaitól látták a nagy hajóút vége felé, s megtanulták mindketten: a királynő, és Zsuzsanna is.

De Zsuzsanna, a nagy szabadság után, ősei hitéhez külsőségeiben is teljesen visszatérve, nem szeretett volna részt venni az ünnepségen, s közösségük zsidó tanácsosai sem akarták, hogy megalázkodjon, s mint mondták, akár egy fizetett kéjnök, úgy táncoljon félmeztelenül a királynő előtt. Zsuzsanna már nem az a gyermeklány volt, akit vonzott a kaland. Házukban másról sem esett szó, mint az Ígéret Földjéről. Már egyáltalán nem hajtotta a vágy, hogy bemutatthassa másoknak is a tudását, mint valaha a királyi hajón. Soha sem táncolt felnőtt asszonyként idegenek előtt, bár szeretett a zene ritmusára mozogni, s ha nem látta senki, újra és újra eljárta az indiai asszony szerelmet, életet és halált hívogató táncát. Zsuzsanna érezte, hogy a gyönyör és fájdalom egy töről fakad, s az a tánc nem az élet féktelen igenlése volt, s ha általa teljesen át is lényegült, az nem a kéjmámor hatása volt: az elveszett haza, Izrael földje utáni gyötrelmes vágy szenvedélyes kifejezése lett. Nem a szerelem hajtotta táncba, hanem az elveszett haza szeretete.

Zsuzsanna egész lényé tiltakozott a királynői meghívás ellen. Nem akart nyilvánosan táncolni, hisz még férje előtt sem tette, s a hazatérést titokban tervezők tanácsára azt üzenté, hogy tisztátalansága napjait éli, megvérezte a telihold, most nem mehet.

- Csak úgy menekülhetek, ha főben járó bűn elszenvetője voltam. Azt kell mondani a királynőnek, hogy megerőszkolt Saul és Absalon - adta elő férjének a vének halálos ítéletét megalapozó ötletét.

*

Joakimot, Zsuzsanna férjét, aki a kincstár ügyeiben tanácsaival segítette uralkodása első napjaitól a királynőt, jól kamatoztatva a kihelyezett pénzeket, s akinek zsidónegyedbeli házában a saját, Izrael egyházi törvényei szerinti bíróságuk is működött az uralkodó engedélyével, arról kérdezte egy alkalommal Szemirámisz, hogy melyek azok az őseik által szentesített szabályok, amelyek miatt a zsidók között a legkevesebb a lopás, a gyilkosság a főváros, Babilon különböző népei közül. Hallhatta, immár egy felnőtt férfi által megerősítve, amiről hajdani hajóútja során kis udvarhölgye, valóban legjobb barátnője beszélt, hogy Istennel szövetséget kötöttek a zsidók, s ennek feltételül elfogadták tíz parancsolatát, s az kimondja, hogy ne ölj, ne lopj, amit a népnek be is kell tartania.

- Ezért nincsenek tolvajaink, gyilkosaink. Ez a mi szövetségünk az Úrral, az egyetlen istennel, akinek úgy engedelmeskedünk, hogy betartjuk parancsait – és mesélt a királynőnek Mózesről, a kőtáblákról, s arról is, hogy milyen bűnökre mi a büntetés.

- De ezeket a dolgokat felségednek jobban elmagyarázhatnák öreg bíránk, Saul és Absolon, akik ha nem is tévedhetetlenek, de betartják és betartatják velünk a parancsolatokat.

Így kerültek a vének, bár a törvény szerint népük minden tagjával egyetemben az asszírok rabszolgái voltak, még uralkodásának első évében, a királynő tanácsadó testületébe, s nem sokkal később a birodalmi törvényszék élére.

Szemirámisz olyan jónak, olyan közérthetőnek találta a zsidók istenének parancsolatait, hogy a törvény napjain, amikor ítélnie kellett, gyakran hivatkozott a kőbe vésett szavakra. Nem volt kegyetlen, de nem tűrte a nőkkal szembeni megalázó bánásmódot, nemi erőszakot, de még azt is szigorúan büntette, aki szeméremsértő módon viselkedett a lányokkal, asszonyokkal szemben.

Saul és Absolon, az öreg bírák, nemcsak Joakim házába voltak bejáratosak, de az udvarba, kertjébe is, amely esténként, a hőség elmúltával, az ifjúság gyülekezőhelye is volt. Hallhatták a zsidó fiatalok hazatérési terveit, amellyel nem értettek egyet a vének, sőt bosszantó ostobaságnak tartották azokat. Egyre gyarapodó vagyonuk, s a kiváltságos hivataluk nyújtotta biztonság miatt, békés öregségben szerettek volna meghalni, s nem a hosszú sivatagi úton, ahol aztán Jeruzsálemért, a templom romjaiért meg kellene küzdeniük a rabságuk alatt lerombolt városba betelepedett jebuzeusokkal is.

Ők, a vének, hallani sem akartak ezekről a tervekről, s megpróbálták erről az esztelenségről lebeszélni az embereket is, s ha nem is fenyegették meg őket, de mindenki attól tartott, hogy tudtják szökési terveikről a királynőt.

Megfontoltságuk és a királynőnek tett esküjük miatt pontosan olyan hiteles személynek tartotta őket Szemirámisz, mint a távoli tartományok meghódolt uralkodóit, s mint azokat a született babiloni tisztviselőket, akik a birodalom ügyeit szolgálták. Félő volt, többnyire azt hitték róluk a zsidónegyedben, hogy magas méltóságuk miatt népük árulóivá lesznek, s titkos megbeszéléseiken azt fontolgatták a lázadásra

készülő zsidók, hogy mi lenne az a dolog, amivel véglegesen hiteltelenné tehetnék őket a királynő előtt.

Trónra lépésének, azaz uralkodásának tizedik évében, egy esti ünnepség táncosát nézve a királynő páholyából, talán ők, a vének meséltek Szemirámisznak Zsuzsanna csodálatos táncáról. Nem tudhaták, hogy azt a táncot valaha együtt is lejtették a királynővel, s az uralkodó fel is tudta idézni, hogy Zsuzsanna, akár egy kígyó, úgy siklott, gazellaként szökellt a zenére, majd megmerevedett teste olyan lett a zene végeztével, mint egy kiszáradt sivatagi fa ága. Még olyankor is sejtelemes volt mozgása, ha görög módra lantján kísérté saját költeményét, s még tökéletes mozdulatlanságában is olyan volt, mintha férfibolondító táncot járna.

Éppen tíz esztendeje már, hogy szinte semmit sem tudott hajdani pajtásáról, aki a hosszú hajút után férjhez ment, s a királynő emlékezett is Zsuzsanna szavaira, amit tiszteletben is tartott.

- Én ismerem a törvényeket. Olvastam a szent könyvek tekerceit, s ha férjhez mentem, úgy fogok élni, mint ősanyáim - mondta búcsúzóul.

Azon a napon, amikor a két öreg bírót elbűvölte a látvány, Zsuzsanna úgy tudta, hogy törvénykezési szünet miatt nincs senki idegen a házában, s teljesen ruhátlanul, egy terebélyes gránátalmafa alatt táncolt. A lantot nem ő pengette. A zene a kerti kisházból hallatszott, amelynek ablakán, ajtaján vastag függöny védte a zenész tekintetétől az asszonyt. Az öregek nem tudták, hogy nem egy szolgál, a fizetett vak akkád zenész kíséri Zsuzsanna táncát, hanem az ifjak szószólója, Dániel, akit kora ellenére bölcsnek, mi több, vezérnek tekintettek a hazatérés-párti fiatalok, s mert adtak a véleményére, ezért az ő ítélete szerint az új nemzedék szinte ellenséggként tekintett a királyi hatalommal kacérkodó, a babiloni maradást hirdető vénekre.

Saul és Absolon, egy fügebokor rejtekéből, elragadtatva nézte a táncot, s este, amikor az egyik függőkertben, illatos fáklyák fénye mellett, a testőrlányok után Babilon legjobb táncosnője ejtette ámulatba a királynőt, elmondták neki, hogy ennél sokkal szebb táncot láttak délután, s megnevezték Zsuzsannát, Hilkija lányát, Joakim feleségét.

Áradoztak a hajdani játszótárs asszonyi szépségéről, kecsességéről. Azt mondták, úgy szárnyal, mint egy madár, nem is a földön jár, teste hajlékonyabb a fűszálnál, s a tánca olyan, mintha maga lenne a hajnali

szellő. A királynő üzent az asszonynak, hogy másnap este látni akarja azt, hogy asszonyként vajon ugyanúgy átérzi-e a táncot, mint azt hajdanában a Gangesz partján tették?

Joakim házában keserőséggel vegyes elkeseredett dühvel fogadták a meghívást, mert hithű zsidók voltak, ragaszkodtak szokásaikhoz, amelyek nemcsak a faragott képeket tiltották, de bűnnek tartották az asszonyok-lányok paráznaságra buzdító, a kéjt felkorbácsoló nyilvános táncát is.

Zsuzsanna még a gondolatától is elborzadt, hogy idegen szemek előtt szerepeljen. Ragaszkodása népe törvényeihez erősebb volt, mint az a vágy, amellyel az ősi tekercsekben felmagasztalt óhaza utáni szenvedélye testének mozgásában, fájdalmas táncában megnyilvánult, s elhatározta, száműzi még a gondolataiból is azt, hogy testét érzelmei kifejezésére használja ezek után, s nem táncol még saját házában sem soha többé. Pedig minden mozdulata üzenet és emlék volt. Gödölyére vadászó párdúc volt Libanon hegyei között, szélben hajlongó pálmafa a Jordán völgyében, a genezáreti tó magasba szökkenő hala, Salamon templomának oszlopa. Népe legendái elevenedtek meg táncában, s az éneke magas hangjait kísérő lant sem zene volt számára, hanem zokogás és sikoly, amellyel anyák búcsúztak a babiloni katonák által meggyilkolt gyermekeiktől.

Azokban a napokban, amikor Zsuzsannáról beszéltek a palota teraszán, szolgálatauk kilencedik esztendejében, az öreg bírák már túl körülményesek voltak a királynő számára. Mondandójuk hosszas taglalása s az ítélet előtt sokszor éjfélig elnyúló okfejtéseik terhére voltak, s már hónapok óta kerestetett valakit, olyant, aki ugyanolyan jól ismeri a kőtáblák üzenetét, mint a vének, de nem lesz olyan szertartásos és hosszadalmas az indoklásban, mint azok. A vének, bár még mindig bejáratosak voltak a királyi palotába, már nem voltak döntnökök, csak Joakim házában hozhatták a zsidók pereiben ítéleteiket, amelyeket a királynő mindig elismert, soha nem határozott, véleményüket tiszteletben tartva, a hozzá fellebbezők javára.

Helyettük Zsuzsanna zenésze, a látnok Dániel, a fiatal zsidó jogtudós, Joakim barátja lett a tanács főbírája. Fiatalsága ellenére prófétaként tisztelték hitsorsosai, aki kötelességszerűen, lelkesedés nélkül segített a királynőnek, nemcsak az egyszerű perekben, de bonyolultabb ügyekben is tisztán látni. Dánielt aggasztotta az, hogy a zsidók sorsa, amely

már az öreg bírák ideje alatt is jó volt, most már szinte kivételes lett. Ők, akiket pedig rabszolgának hurcoltak ide, most már kiváltságosabban élhettek, mint bármely más alattvaló.

Nem tetszett az ifjú zsidóknak az a nyugalmas élet, amit a királynő bölcsessége hozott a birodalomnak. Dánielnek szolgálnia kellett, de ébren kellett tartania népében a tüzet is a csendes készülődéshez. Félt, hogy a feltétlen szabadságuk, de a tudásuk és törvényeik elismerése miatt, s ebből következő kiemelkedő helyzetükért, a közösség többsége olyan jól beilleszkedik ebbe a babiloni világba, hogy elkényelmeskedik. Félt, hogy elfelejtik őseik nyelvén az imádságokat is, és lemondanak arról a fogadalmukról, hogy minden tettük, gondolatuk arra fog irányulni, hogy egyszer majd visszatérjenek őseik földjére, s újra fölépítsék a lerombolt Templomot.

*

Sem Zsuzsanna, sem környezete nem akarta, hogy táncoljon az asszony, s Dánielre bízta a dolgok elintézését, akit szavahihető emberként ismert a királynő, s aki hivatala ellenére addig már nemcsak a hazatérést követelő fiatalok valódi vezetője, de népe választott vezére is volt.

Zsuzsanna nevében panaszt tett a királynőnél, azt a történetet adva elő, hogy a kéjsóvár vének, nem is táncát lesték meg, hanem megbocsájthatatlan dolgot műveltek. A fürdőmedencénél lefoglák, s kihasználva a fürdéshez készülő meztelenségét, mindketten megerőszakolták a védekezésre képtelen asszonyt.

A királynő nem akarta elhinni a vénekről előterjesztett vádat. Más embernek látta s ismerte meg őket, de meghallgatta Zsuzsannát is, s azt a rettegést, amit az asszony szemében látott, s ami a hazugság leleplezésének félelme miatt ült ki az asszony arcára, úgy értelmezte, hogy olyan borzalmas dolgot követtek el vele szemben, aminek egyetlen végeredménye a halálos ítélet kimondása lehet.

Dániel is tisztában volt azzal, hogy ez a hamis vád főbenjáró bűnnek számít a nőket mindenképpen védő királynő szemében, s a közösség nem is csodálkozott azon, hogy még azon az éjszakán elhurcolták a véneket, s másnap már ki is végezték őket.

Dániel tudta, hogy megszegte a Parancsolatnak azt a pontját, amely kimondja: *ne tégy felebarátod ellen hazug tanúbizonyságot!* De hazasze-

retete miatt, Salamon Templomának isteni vonzása, a romok újjáépítésének állandó hirdetése, s a megvalósulás látomása miatt, amelyet szavaival egyre erősített a közösségében, a többiek fölé emelték, s a zsidók, az Ígéret Földjére való visszatérés után, bocsánatosnak tekintették a vétkét.

Élete nagy látomásait írta meg Dániel, s könyvében, talán hogy szégyenletes tettét mentse, azt, hogy az általa szőtt politikai összeesküvés miatt, hazug feljelentésének áldozatai lettek a vének, azt a változatot mondja el, amelyben bűnősként beszél róluk, mint akik áthágták az egyik sarkalatos törvényt: Ne kívánd felebarátod házát, ne kívánd felebarátod feleségét, se szolgálját, se szolgáló lányát, se ökrét, se szamarát – se semmit, ami a te társadé!

Pedig hihetőbb lett volna elmondani az igazat. Azt, hogy a zsidók honvágya, az Ígéret Földjének múlhatatlan szeretete miatt Dániel, de Zsuzsanna is, azt tette, amit a legjobbnak tartott abban a helyzetben: eltenni az útból azokat, akik akadályozták volna a fogságból való hazatérést, Izrael földjének visszaszerzését.

Idole 1.